

AKCINĖ BENDROVĖ „ORLEN LIETUVA“

PATVIRTINTA

Kokybės, aplinkosaugos ir
saugos darbe direktoriaus

2025 m. vasario 7 d.

įsakymu Nr. TV1(1.2-1)-2025-
0057

DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA BDS-26 „DARBAI SU ASBESTU“

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Instrukcijos paskirtis ir taikymas

1. Darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijos BDS-26 „Darbai su asbestu“ (toliau – Instrukcija) paskirtis – nustatyti darbuotojų saugos ir sveikatos (toliau – DSS) reikalavimus asbesto ir savo sudėtyje asbesto turinčių medžiagų laikymui, naudojimui, šalinimui, transportavimui bei utilizavimui.

2. Ši Instrukcija taikoma visiems Akcinės bendrovės „ORLEN Lietuva“ (toliau – Bendrovė) darbuotojams bei, kai tai numatyta tarp rangovo (toliau – Rangovas) ir Bendrovės sudarytoje rangos (ar kitoje) sutartyje – Rangovo darbuotojams, kurių veikla susijusi su asbesto ir savo sudėtyje asbesto turinčių medžiagų laikymu, naudojimu, šalinimu, transportavimu bei utilizavimu Bendrovėje.

3. Šio Instrukcijos reikalavimai (išskyrus Instrukcijos 22 ir 23 punktų reikalavimus) netaikomi darbams su asbestu, jeigu asbesto veikimas darbuotojui yra atsitiktinis ir mažo intensyvumo, o darbai yra susiję su trumpa pertraukiama veikla, kurios metu tvarkomos tik netrapios, nesuardytos, nebirios asbesto turinčios medžiagos, imami asbesto ėminiai.

II. NUORODOS

4. Instrukcija parengta vadovaujantis šių dokumentų aktualiomis redakcijomis:

4.1. Darbo su asbestu nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro;

4.2. Kompetencijos reikalavimai įmonėms, vykdančioms statinių, turinčių konstrukcijose asbesto, griovimo, jų konstrukcijų ar asbesto šalinimo darbus, aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro.

III. TERMINAI IR APIBRĖŽTYS

5. Šioje Instrukcijoje vartojami terminai ir apibrėžtys:

Asbestas – natūraliai gamtoje aptinkamas mineralas, atsparus temperatūros poveikiui, organiniams tirpikliams, turintis geras termoizoliacines savybes. Priklausomai nuo sudėties (jį sudaro magnio silikatai, geležies, aliuminio, kalcio ir silicio oksidai) ir kristalų struktūros, asbestas skirstomas į kelias atmainas, kurios visos yra pavojingos žmogaus sveikatai.

Darbai su asbestu – bet kokie darbai, įskaitant statinių, turinčių konstrukcijose asbesto, griovimo, asbesto sandėliavimo, transportavimo, šalinimo bei utilizavimo darbus, kuriuos dirbantis žmogus turi ar gali turėti kontaktą su asbestu ar asbesto turinčiomis medžiagomis;

Asbestozė – negrįžtamas plaučių surandėjimas, dėl kurio ligojams tampa labai sunku kvėpuoti. Ji gali toliau vystytis net ir nebepatiriant asbesto poveikio ir išsivystyti į **plaučių vėžį**;

Mezotelioma – nepagydomas krūtinplėvės ar pilvaplėvės vidinio sluoksnio vėžys.

Šios ligos dažniausiai vystosi ilgą laiką ir paprastai pasireiškia tik praėjus 10–60 ar daugiau metų nuo poveikio pradžios. Vidutinis laikas nuo asbesto plaušelių prasiskverbimo į organizmą iki pirmųjų mezoteliomos požymių atsiradimo siekia apie 35–40 metų. Apskaičiuota, kad plaučių vėžys išsivysto po 20–40 metų.

IV. ASBESTO KELIAMI PAVOJAI

6. Asbesto galima aptikti vamzdynų, krosnių šilumos izoliacijoje, elektros įrenginiuose, ugniai atspariose sienose ir duryse, grindų bei lubų plokštėse, šiferio lakštuose stogams dengti bei kituose gaminiuose. Kol asbesto turintys statiniai ar gaminiai yra neliečiami, asbestas pavojaus nekelia.

7. Griaunant statinius, o asbestinius gaminius ardant, laužant ar kitaip apdorojant, aplinkoje pasklinda labai smulkios, akimi nematomos skaidulos (plaušeliai), kurios patekusios į žmogaus plaučius nepasišalina ir ilgainiui sukelia sunkius negrįžtamus sveikatos sutrikimus (asbestozę, mezoteliomą ar plaučių vėžį).

V. DARBUOTOJŲ PAREIGOS

8. Padalinio, kuriame bus atliekami darbai su asbestu, vadovas privalo užtikrinti, kad išduodant leidimą darbų su asbestu atlikimui darbų leidime būtų numatytos saugos priemonės pagal šios Instrukcijos reikalavimus.

9. Bendrovės darbuotojas, kuriam pavesta koordinuoti darbų atlikimą, privalo prieš planuojamų darbų su asbestu pradžią informuoti įmonės, kuri atliks darbus, vadovą, kad medžiagose, su kuriomis bus atliekami darbai, yra arba gali būti asbesto.

10. Įmonės, kuri atliks darbus su asbestu, vadovas privalo:

10.1. Nesant duomenų apie medžiagų, su kuriomis bus atliekami darbai, sudėtį, tačiau esant įtarimui, kad šių medžiagų sudėtyje gali būti asbesto, prieš pradedant darbus pateikti ėminius laboratorijai kokybiniais asbesto tyrimams. Asbesto plaušeliai paimtuose ėminiuose nustatomi tik akredituotose ar Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos nustatyta tvarka atestuotose laboratorijose;

10.2. Prieš pradedant darbus su asbestu Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyta tvarka Valstybinei darbo inspekcijai pateikti:

10.2.1. Pranešimą apie planuojamus atlikti darbus su asbestu [4.1];

10.2.2. Statinių, turinčių konstrukcijose asbesto, griovimo, jų konstrukcijų ar asbesto šalinimo darbuotojų saugos ir sveikatos planą (toliau – DSS planas) [4.1, 4.2] (DSS plano turinys pateiktas šios Instrukcijos priede).

10.3. Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyta tvarka darbų su asbestu atlikimui paskirti:

10.3.1. Apmokytą ir atestuotą kompetentingą asmenį (darbų vadovą ar kitą įmonės darbuotoją), kuris prižiūrės ir kontroliuos, kad statinių, turinčių konstrukcijose asbesto, griovimo, jų konstrukcijų ar asbesto šalinimo darbai būtų atliekami saugiai, taikant visas būtinas atsargumo priemones [4.2];

10.3.2. Darbuotoją, atsakingą už Darbuotojų, veikiamų asbesto, apskaitos žurnalo pildymą [4.1].

10.4. Užtikrinti, kad darbai su asbestu būtų atliekami laikantis visų Darbų plane, šioje Instrukcijoje, Lietuvos Respublikoje galiojančiuose teisės aktuose bei kitose Bendrovės galiojančiose DSS instrukcijose nustatytų reikalavimų;

10.5. Organizuoti aplinkos oro ėminių darbo vietose paėmimą ir asbesto skaidulų (plaušelių) koncentracijos nustatymą baigus darbus su asbestu.

VI. REIKALAVIMAI

Reikalavimai asmeninėms apsaugos priemonėms

11. Darbuotojai, atliekantys darbus su asbestu, turi dėvėti vienkartinius dulkių nepraleidžiančius kostiumus su gobtuvu, pirštines, vienkartinius antbačius, panoraminius apsauginius akinius bei respiratorius su P3 tipo filtrais.

Paruošiamieji darbai

12. Vadovaujantis Bendrovės Darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcija BDS-20 „Aptvėrimai“, darbų atlikimo vieta turi būti aptvėrta ir aiškiai bei visiems matomai pažymėta darbuotojų saugos ir sveikatos ženklais.

13. Siekiant užkirsti kelią asbesto plaušelių sklidimui, patekimo į darbų su asbestu atlikimo vietą (kur tai įmanoma) turi būti įrengtas atitvaras. Atitvarui įrengti turi būti panaudotas patvarus (ne mažesnio kaip 250 µm storio) polietilenas, kuris užbaigus darbus, turi būti utilizuotas kaip ir asbestu užterštos atliekos.

14. Atitvare turi būti įrengta:

14.1. Oro kamera, per kurią darbuotojai įeity ir išeity iš atitvaro;

14.2. Atskira oro kamera tinkamai sutalpintoms (pvz., supakuotoms maišuose ir (ar) suvyniotoms polietilene) atliekoms iš atitvaro išnešti;

14.3. Ištraukiamoji ventiliacija su dalelių sulaikymo HEPA filtrais, kuri užtikrintų atitvaro viduje kiek mažesnį už atmosferos slėgį (rekomenduojama 20 Pa) ir nuolatinį šviežio oro srautą per atitvarą;

14.4. Įeiti į atitvarą leidžiama tik darbus su asbestu atliekantiems darbuotojams, dėvintiems tinkamas kvėpavimo takų bei kitas asmenines apsaugos priemones.

15. Pašalinti ar uždengti daiktus, kuriuos bus sunku išvalyti, jei jie bus užteršti asbesto plaušeliais.

16. Užsandarinti angas (pvz., oro kondicionavimo sistemų, vėdinimo sistemų ir kt.), kad ore esantys asbesto plaušeliai nepasklistų už atitvaro ribų.

17. Užtikrinti, kad atitvaras neužstotų evakuacinių išėjimo kelių. Jeigu šio reikalavimo įvykdyti negalima, reikia nurodyti kitus alternatyvius išėjimo kelius, pažymint juos evakuacijos krypties ženklais.

Reikalavimai darbų atlikimo metu

18. Užtikrinti, kad asbesto turinčios medžiagos būtų nuolat sudrėkintos.

19. Vengti asbesto turinčias medžiagas laužyti.

20. Nešluoti nuolaužų, atliekų, stambesnes nuolaužas išvalyti drėgnomis šluostėmis, o smulkias išsiurbti vakuuminiu dulkių siurbliu su dalelių sulaikymo HEPA filtrais.

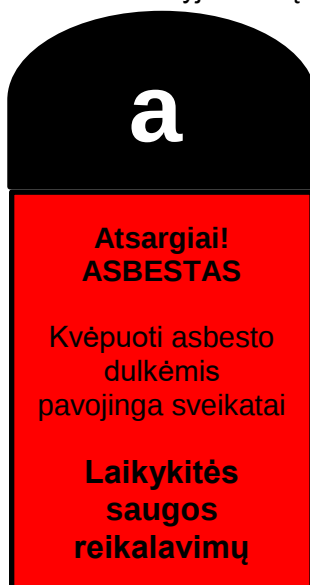
21. Jei naudojami elektriniai smūginiai įrankiai, reikia nustatyti mažiausią jų veikimo greitį ir dirbti įsirengus vietinę ištraukiamąją ventiliaciją.

22. Užbaigus asbesto šalinimo darbus, nustatyti asbesto plaušelių koncentraciją aplinkos ore – ši koncentracija turi būti ne didesnė kaip 0,1 plaušelio/cm³.

Reikalavimai atliekų šalinimui

23. Asbesto atliekos turi būti apvyniotos polietilenu arba sudėtos į dvigubus polietileno maišus ir paženklintos 1 paveikslėlyje nurodyta etikete.

24. Dideli asbesto gabalai turi būti utilizuojami jų neskaidant. Prieš išvežimą jie turi būti patalpinti uždengtoje dėžėje, uždengtame sunkvežimyje arba įvynioti į polietileną.

1 paveikslėlis. Asbesto ir savo sudėtyje asbesto turinčių medžiagų ženklinimo etiketė

VII. DARBUOTOJŲ MOKYMAS

25. Rangovų darbuotojai, kurių veikla susijusi su asbesto ir savo sudėtyje asbesto turinčių medžiagų šalinimu, transportavimu bei utilizavimu turi būti mokomi pagal mokymo programą Rangovo įmonėje. Mokymo programą turi sudaryti šios temos:

- 25.1. Asbesto savybės ir jo poveikis sveikatai, įskaitant rūkymo žalą;
- 25.2. Medžiagų ar produktų, kuriuose gali būti asbesto, rūšys ir vietos, kuriose šias medžiagas ir produktus galima aptikti;
- 25.3. Veiksmai, siekiant užkirsti kelią ar kiek įmanoma sumažinti ore esančio asbesto poveikį ir apsisaugoti nuo asbesto taršos sklaidos, įskaitant rizikos vertinimą ir asmenines apsaugos priemones;
- 25.4. Avarinių situacijų atvejai;
- 25.5. Atliekų tvarkymas, tinkamas visų atliekų sukrovimas (pvz., į maišus, pakuotes, dėžes ar konteinerius), ženklavimas, pervežimas į atliekų aikštelę.

VIII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

26. Už šios Instrukcijos periodinės peržiūros ir atnaujinimo organizavimą, kai tai reikalinga, atsakingas Bendrovės kokybės, aplinkosaugos ir saugos darbe direktorius.

IX. PRIEDAS

Priedas – DSS plano turinys

Parengė
Darbuotojų saugos reglamentavimo vadovas
Egidijus Luomanas

AKCINĖ BENDROVĖ „ORLEN LIETUVA“
DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS PLANAS

1. Rangovo atitikties darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktams deklaracija (Bendrovės Rangovų saugos ir sveikatos instrukcijos BDS-40 3 priedas).

2. Darbų atlikimo teritorijos įrengimas (laikinių buitinių, sanitarinių ir higienos patalpų, pirmosios pagalbos priemonių bei kitų darbuotojams būtinų priemonių įrengimo vietos).

3. Rizikos vertinimas (identifikuoti galimus pavojus ir numatyti rizikos mažinimo ir (ar) šalinimo priemonės).

4. Darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimai atliekamiems darbams su asbestu:

- darbo vietos aptvėrimas ir izoliavimas;
- neigiamojo slėgio užtikrinimas atitvare;
- numatomi asbesto šalinimo metodai (purškimas vandeniu, mechaninis valymas ir pan.);
- numatomi naudoti purškimo vandeniu ir (ar) mechaninio valymo įrenginiai;
- darbus atliekančių darbuotojų apsaugos priemonės;
- ėminių ėmimo planas ore esančių asbesto skaidulų koncentracijai nustatyti darbų atlikimo laikotarpiui ir šį darbą atliksianti laboratorija;
- asbesto atliekų tvarkymo ir atliekų išvežimo procedūra;
- darbų atlikimo zonos ir paviršių valymo metodai, darbų zonos parengimas įprastam naudojimui užbaigus darbus.

5. Darbų koordinavimas (darbų koordinavimo tvarka vienoje teritorijoje darbus atliekant daugiau kaip vienam rangovui, brigadai).

6. Veiksmai avarinių situacijų atvejais.